
Samenvatting beleidsvoorstellen pleegzorg - adoptie

Datum: 24/11/2022

Auteur: Werkgroep 'We verbinden pleegzorg en adoptie'

Onderwerp: *Samenvatting beleidsvoorstellen pleegzorg - adoptie (laatste versie)*

1. SITUERING

Meerouderschap als nieuw gemeenschappelijk kader binnen Agentschap Opgroeien

Een grote groep kinderen heeft meer dan één of twee ouderfiguren in haar/zijn leven die belangrijk zijn. Dit is een maatschappelijke realiteit. In het kader van het toekomstverhaal van Opgroeien ('een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid') kan meerouderschap de mogelijkheid bieden tot gedeelde verantwoordelijkheid, steun en verrijking bij het opgroeien van een kind. Het gaat daarbij niet enkel over situaties van feitelijk samen opvoeden. Ook ouders die geen feitelijke opvoeding kunnen opnemen of afwezig zijn, verdienen de nodige erkenning ('ouder ben je voor het leven'). Het kind staat daarbij centraal. We hanteren het concept meerouderschap als inhoudelijk gemeenschappelijk kader (niet strikt juridisch).

Om spanning en conflict te vermijden, is het belangrijk om te streven naar erkenning van al de ouderfiguren in hun ouderrol en transparantie te bieden en/of afspraken te maken over welk aandeel elke ouderfiguur opneemt. Bij dit proces is de stem van het kind zeer belangrijk.

De band met en/of de kennis van de oorspronkelijke context van kinderen (de ouders maar ook grootouders, broers en zussen, enz.), binnen welke gezinsvorm dan ook, is cruciaal voor de identiteitsontwikkeling van kinderen. Dit thema een plaats geven in de opvoeding, is een belangrijk element van 'goed ouderschap'.

In het kader van deze nota gaat het bij meerouderschap over het opnemen van een rol ten aanzien van een kind van iemand anders. Dit binnen het brede spectrum aan mogelijkheden op vlak van 'hulp/opvang in gezinsverband' (steungezin, crisispleegzorg, perspectiefbiedende/perspectiefzoekende pleegzorg, interlandelijke adoptie, binnenlandse adoptie, ...)

De Vlaamse Regering steunt de idee om steeds te onderzoeken of er bij alle partijen bereidheid is om contact te behouden met de ouder(s).

Het concept van het meerouderschap is een belangrijke basisgedachte bij adoptie en pleegzorg, omdat alle betrokkenen in het adoptie/pleegzorgproces, indien zij dat wensen en met de nuance dat dit op casusniveau dient te worden bekeken, erkend kunnen worden in hun relatie tot het kind.

Hervorming adoptiebeleid in Vlaanderen

Begin september 2021 verscheen het rapport van het expertenpanel interlandelijke adoptie¹. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit dat rapport stelde de Vlaamse Regering enkele belangrijke krijtlijnen² op over (interlandelijke) adoptie. Vanuit die krijtlijnen en het rapport van het expertenpanel wordt er gewerkt aan een hervorming van het adoptiebeleid in Vlaanderen.

Het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) stelde in het voorjaar van 2022 een 'actieplan adoptie' op waarin vier thema's uit het expertenrapport verder worden uitgewerkt. Dit actieplan werd onderschreven door de minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en werd ook opgenomen in het ondernemingsplan van het Agentschap Opgroeien.

Eén van de vier thema's in het actieplan betreft de verbinding van de sectoren pleegzorg en adoptie. De Vlaamse Regering heeft de ambitie om een deel van het voorbereidingstraject voor kandidaat-adoptieouders en kandidaat-pleegzorgers te laten samen sporen om op die manier alle kandidaat-ouders aan te spreken op hun bereidheid om een kind, al dan niet tijdelijk, in hun gezin te verwelkomen. Kandidaten kunnen uiteindelijk zelf de keuze maken voor pleegzorg of adoptie. Mogelijk zijn ze ook voor de beide gemotiveerd.

Het actieplan omschrijft volgende punten:

- Kennisdeling voorbereidingstraject op vlak van gemeenschappelijke thema's zoals hechting, opvoeding, samenleven met een kind dat niet noodzakelijk biologisch verwant is, meerouderschap,...
- Voorbereiding kandidaat-ouders: concrete afspraken maken tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken richting gezamenlijke/geïntegreerde infosessies.
- Screening kandidaat-ouders: concrete afspraken maken tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken richting gemeenschappelijke³ screeningsprocedures.
- Matching met kandidaat-ouders: concrete afspraken maken tussen pleegzorg- en adoptiesector om te werken richting gemeenschappelijke matchingsprocedures.
- Gedragenheid creëren en sensibiliseren op vlak van trajecten met een dubbele focus (zowel pleegzorg als adoptie).
- Een belangrijk deel van het voortraject voor pleegzorg en adoptie sporen samen. Kandidaat-gezinnen krijgen de kans om te kiezen voor pleegzorg, voor adoptie of voor de beide. De procedures zijn vanuit het perspectief van kandidaat-gezinnen op elkaar afgestemd.

¹ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/rapport-expertenpanel-interlandelijke-adoptie-in-vlaanderen?fbclid=IwAR0x8qg7BQL-Y4vt6VQi7foAH9KNfDukqCjUeYBcVzpe33EvWeU0fiZNhU>

² <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61404C18364ED90008000178>

³ Het gaat hier om het feit dat er veel gemeenschappelijk loopt op vlak van screening en matching bij adoptie en pleegzorg. De gemeenschappelijkheid benutten we waar dat mogelijk is. Dit betekent niet dat deze stukken tezamen zullen gebeuren. Maar dus voor het vervolg van deze nota te beschouwen als het werken richting 'gelijklopende' screenings- en matchingsprocedures.

Werkgroep pleegzorg en adoptie

De werkgroep kreeg als opdracht om concrete beleidsvoorstellen uit te werken vertrekkende van bovenstaande uitgangspunten. De werkgroep startte begin mei 2022 op en rondt haar voorstellen af in december 2022. De werkgroep wordt ondersteund door VCA en getrokken door voorzitter, Jan Brocatus, van Pleegzorg Vlaanderen.

De werkgroep is als volgt samengesteld:

- Ervaringsdeskundigen⁴: vertegenwoordiging van binnenlands geadopteerden, interlandelijk geadopteerden, pleegkinderen en pleegzorgers. Zij brengen naast hun eigen ervaring ook expertise in vanuit een ruimere achterban en werkveld;
- Partners in de adoptie en pleegzorgsector⁵: vertegenwoordiging van de pleegzorgdiensten, de drie interlandelijke adoptiediensten, de binnenlandse adoptiedienst, Steunpunt Adoptie en de dienst voor maatschappelijk onderzoek;
- Expert⁶: Onderzoekster KULeuven;
- Via de subgroepen sloten er nog een aantal extra personen aan bij de uitwerking van de beleidsvoorstellen.⁷

Naast de eigenlijke werkgroep werd in de loop van oktober 2022 een ruimere stakeholdersgroep betrokken die feedback gaf over de volledigheid en de prioritaire noden in de beleidsvoorstellen, om zo zoveel mogelijk draagvlak te creëren.

2. WAT IS DE FOCUS VAN DE WERKGROEP?

We zoeken verbinding tussen de werkingen van pleegzorg en adoptie in kader van het zorg dragen voor een niet-gekend kind, waarvoor er een hulpvraag bestaat.

Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk kandidaten kunnen worden aangesproken op hun engagement om één van de voorgelegde vormen van meerouderschap op te nemen: pleegzorg, adoptie of speelgezin⁸.

We focussen op die vormen van pleegzorg en adoptie waarvoor we de meeste gemeenschappelijkheden zien in de werking: adoptie en pleegzorg voor een niet-gekend kind. Heel wat vormen vallen dus niet binnen het toepassingsgebied van deze nota met beleidsvoorstellen, zoals intrafamiliale adoptie, adoptie gekend kind, pleegzorg voor volwassenen en netwerkpleegzorg.

Het gaat met andere woorden niet om het volledig samenbrengen van de sectoren adoptie en pleegzorg. Elke werking blijft zijn eigenheid behouden. We proberen dit duidelijk aan te stippen doorheen de beleidsvoorstellen zelf.

⁴ Debby Mattys, Annick Boosten, Veerle Deros, Ward Campo

⁵ Karina Van Belle, Inge Stinissen, Nele Goffin, Inge Demol, Kristien Wouters, Katrien Redant, Kathy Colson, Annemie Paeshuysse

⁶ Jasmien Deklerck

⁷ Kristina Van Remoortel, Ilse Van Grimbergen, Karen Franckx, Katja Verbeek, Delfien Floré, Erika Van Beek, Kaat Mortier, Nina Neuteleers, Tine Wylin, Wendy Mermans, Gera ter Meulen en Johan Vanderfaeillie

⁸ Term uit 'partners in parenting': <https://www.partnersinparenting.be/>. Bv: in het weekend of op woensdagnamiddag een 'thuis' bieden voor een kind.

Zijnot: de vraag of adoptie als maatregel binnen jeugdhulp kan opgenomen worden is aan bod gekomen tijdens de bijeenkomsten van de werkgroep. We lieten dit buiten beschouwing bij de uitwerking van deze nota met beleidsvoorstellen omdat dit geen deel uitmaakte van het opzet.

We zijn er ons van bewust dat het noemen van beide vormen (pleegzorg en adoptie) in één adem het beeld kan creëren dat adoptie een eindpunt kan zijn van elk traject binnen de jeugdhulp. Dit is niet zo. Het samenbrengen van beide werelden mag het laagdrempelige karakter van ondersteunende pleegzorg niet ondermijnen. Er is absoluut geen opzet om tot meer adopties te komen. Adoptie is en blijft een uitzonderlijke maatregel: er wordt steeds gekeken naar de best mogelijke oplossing voor het kind. Het kan zich maar voordoen als de ouders afstand doen en volledig uit beeld zijn. Het is geen optie als er nog voldoende context en andere mogelijkheden zijn. We verwijzen hierbij naar de principes adoptabiliteit en subsidiariteit. Wat gemeenschappelijk is tussen pleegzorg en adoptie: “Elk kind dat niet bij de biologische ouders kan opgroeien heeft recht op een veilige en stabiele gezinscontext. Het gaat om een jeugdbeschermingsvraagstuk.”

We trachten doorheen de overlegmomenten van de werkgroep en subwerkgroepen te focussen op het verbinden van pleegzorg en adoptie. Het is bijgevolg niet de bedoeling om te veel stil te staan bij huidige praktijken van adoptie en pleegzorg apart, die voor verbetering vatbaar zijn. In dit opzicht kwamen doorheen de uitwerking van de voorstellen belangrijke ideeën tot verbetering naar voor. Deze kunnen bijdragen aan het succes van de verbinding die we nastreven en worden bijgevolg meegenomen naar de toekomst.

3. TERMINOLOGIE

Benoemen van het belang van duidelijke terminologie in kader van het opnemen van meerouderschap. Wat verstaan wij onder:

- ‘Kind’: hieronder valt ook de ‘jongeren’ tot 18 jaar in het geval van adoptie, tot 25 jaar in het geval van pleegzorg;
- ‘Adoptie’: binnen deze nota gaat het over adoptie van een niet-gekend kind (binnenlands en interlandelijk);
- ‘Pleegzorg’: binnen deze nota gaat het over pleegzorg voor een niet-gekend kind;
- ‘Thuis’: we zoeken een ‘thuis’ voor een kind. Op die manier vallen alleenstaanden mee onder het toepassingsgebied. Het maakt niet uit of het nu 1 persoon, 2 personen, 1 ouder met kind(eren), 2 ouders met kinderen, ... is/zijn;
- ‘Ouders’: de biologische, eerste ouders of geboortouders van een kind;
- ‘Zorgouders’ of ‘kandidaten voor pleegzorg en/of adoptie’: kandidaten om adoptieouder, pleegzorger of speelgezin te worden voor een kind;
- ‘Meerouderschap’: meerouderschap als gemeenschappelijk kader wanneer we het hebben over het verwelkomen van een kind (pleeg/adoptie) van iemand anders in uw gezin⁹: het gaat om de openheid/bereidheid voor alle betrokkenen (ouders, adoptieouders, pleegzorgers) om het contact met de ouders te behouden. En het feit dat al de betrokkenen zo maximaal mogelijk erkend worden (en blijven) in hun relatie tot het kind. Binnen dit concept van meerouderschap in deze nota hebben we het over meerouderschap ten aanzien van een minderjarige: wat niet binnen het toepassingsgebied valt zijn de niet-gekende volwassenen met beperking en/of psychische kwetsbaarheid binnen bestandspleegzorg;

⁹ Meerouderschap gaat ook over draagmoederschap, nieuw samengestelde gezinnen, donoren, ... Deze aspecten passen in de globale uitwerking van meerouderschap als (juridisch) concept. Dit is niet aan de orde binnen deze nota. In deze nota gaat het over pleegzorg, adoptie en speelgezinnen. Deze lijst kan later nog aangevuld worden met andere vormen van vrijwillige engagementen voor een niet-gekend kind in nood.

- ‘Open adoptie’: open adoptie betekent dat er een vorm van contact mogelijk is tussen de drie betrokken partijen bij een adoptie (ouders en familie, geadopteerde en adoptieouders). Of dat adoptieouders de achtergrond en/of geboortecollege actief een plaats geven in het leven van de geadopteerde. Open adoptie is de houding die we verwachten bij adoptie, volledig in lijn met het overkoepelend concept meerouderschap;
- ‘Matching’: Een optimale match hangt af van de relatie tussen de opvoedings- en ontwikkelingsbehoefte van het kind enerzijds, de opvoedingskwaliteiten van de (kandidaat-)ouder en het opvoedingsklimaat in het (kandidaat-)gezin anderzijds én de verwerking door de ouders van het uit huis plaatsen van hun kind, respectievelijk hun houding ten opzichte van het (kandidaat-)pleeggezin (Van den Bergh & Weterings 2010). Indien er noodzakelijkerwijs sprake is van een niet-optimale match, dan moet worden bepaald welke (aanvullende) ondersteuning aan het kind en/of het (kandidaat-)gezin geboden dient te worden teneinde de kans op een succesvol verlopen plaatsing te vergroten (Van Oijen, 2010).

4. CONCRETE BELEIDSVOORSTELLEN

We trachten de beleidsvoorstellen zo concreet mogelijk te omschrijven. We combineren “The Best of Both Worlds” om te komen tot een vernieuwde manier waarop het voortraject naar meerouderschap eruit zou moeten zien. We denken daarbij buiten het huidige reguliere en budgettaire kader van de sectoren adoptie en pleegzorg.

A. Informeren en voorbereiden:

1. Sensibilisering (gedeeld)

Nood aan een intensieve en uitgebreide info-campagne en sensibilisering over meerouderschap en open adoptie. De werkgroep stelt voor dat dit georganiseerd wordt vanuit het Agentschap Opgroeien. Het gaat om ‘meerouderschap opnemen’: *“Wil jij met jouw thuis iets betekenen voor het kind van iemand anders? Een kind dat nood heeft aan een thuis of waarvoor er een zorg- of jeugdhulpvraag bestaat.”*

Sensibiliseren van de samenleving met voldoende aandacht naar alle meningen/perspectieven van de belanghebbenden: geadopteerden, zorgouders, ouders, ... (zoals bvb: de schaamte bij ouders die hun kind afstaan omdat ze er niet zelf voor kunnen zorgen). Het is de bedoeling om een compleet beeld te schetsen over adoptie en pleegzorg, binnen het kader van meerouderschap. Dit is nodig vooraleer het publiek kan zien dat adoptie en pleegzorg heel wat gemeenschappelijke basis hebben. Adoptie als ‘jeugdbeschermingsvraagstuk’ naar voren schuiven (in tegenstelling tot “een kind het uwe maken”). We willen vermijden dat het idee van ‘gezinsvorming’ de initiële ingesteldheid van de kandidaten is. Net omdat dit niet aansluit bij de realiteit van adoptie.

Belangrijk om hierbij voor ogen te houden dat meerouderschap voor heel wat actoren een nieuw begrip is. Doorheen de beleidsvoorstellen hanteren we ‘meerouderschap’ als pedagogisch begrip. Bij adoptie maken we de link met de openheid die de laatste jaren meer en meer verwacht wordt van de kandidaten. Bij pleegzorg maakt het al inherent deel uit van de houding die verwacht wordt van pleegzorgers. Het is de bedoeling om de nieuwe visie rond meerouderschap toe te lichten aan het brede publiek¹⁰. Met de belangrijke nuance dat meerouderschap op zich een stuk breder gaat dan de vormen die onder jeugdhulp of adoptie

¹⁰ Alle actoren: het brede publiek, de kandidaten, de cliënten, de sectoren, de ‘verwijzers’ (consulenten OCJ en SD Jeugdrechtbank en Vertrouwenscentra Kinder mishandeling).

vallen. Het is de bedoeling om kandidaten toe te leiden (we spreken niet van “werven” bij adoptie) naar het brede spectrum: van speelgezin tot pleegzorg en adoptie, waarbij er duidelijk wordt gemaakt over welke aantallen kinderen (jaarlijks) het gaat per vorm van meerouderschap. We willen dat de samenleving begrijpt dat er meerdere zorgfiguren gelijktijdig aanwezig zijn in een pleegzorg- en adoptiecontext én dat openheid hierbij cruciaal is.

De gezinshuisouders¹¹ vallen niet binnen het toepassingsgebied van deze nota. Dit kan later wel mee opgenomen worden.

We vermelden de niet-gekende volwassenen met een beperking en/of psychische kwetsbaarheid binnen bestandspleegzorg, zodat kandidaten voor meerouderschap dit weten en hiervoor zouden kunnen kiezen. Het valt verder niet onder de scope van deze nota.

De kandidaten krijgen de boodschap dat ze ondersteuning krijgen in hun traject.

Trajecten met een dubbele focus

Één van de aspecten die duidelijker in beeld zal komen is de mogelijkheid voor kandidaten om trajecten met een dubbele focus aan te gaan. Bvb: doorheen de procedure voor adoptie (met langere wachttijd) een tweede spoor lopen voor één van de vormen van pleegzorg. Er is nood aan sensibilisering en gedragenheid binnen de sectoren pleegzorg en adoptie om dit mee te bewaken en begeleiden wanneer het zich voordoet en dat het niet zondermeer afgeraden wordt. De mogelijkheid tot een dubbel spoor mag er weliswaar niet toe leiden dat kandidaten voor adoptie door feitelijke snelheidsverschillen tussen beide sectoren andere kandidaten voorbijsteken en dat hierdoor onbillijkheden in de procedure ontstaan.

Mensen mogen beide trajecten aangaan zolang dit zorgvuldig opgevolgd wordt (met toepassing van het ja-mitsprincipe¹²). Het wordt steeds geval per geval bekeken in directe samenwerking tussen beide sectoren. Zo is het belangrijk om op te letten bij de plaatsing, wanneer deze gelijktijdig gaat gebeuren en moet er voldoende gekeken worden naar de impact van bovenplaatsing/onderplaatsing op het gezin. Het is mogelijk, tenzij er duidelijke bezwaren zijn.

2. Algemeen infomoment (gedeeld)

Doel: informeren

“Het bieden van een thuis, zodat je iets kan betekenen voor het kind van iemand anders, waar er een zorgvraag voor bestaat.”

Verplicht. Provinciaal. Gratis. Fysiek & online. 's Avonds. Frequentie: minstens maandelijks aanbieden voor iedereen.

Inhoud:

- de verschillende vormen van het spectrum (+engagement) van meerouderschap meegeven;

¹¹ Nieuw concept: Het zijn huizen waar professionelen 7/7, 24/24 voor kinderen zorgen. Dit kunnen zelfstandigen of mensen in dienst zijn. Het gaat telkens om één van de twee ouders.

¹² Dit krachtgerichte principe hangt samen met de meer geïntegreerde werking bij pleegzorg. Er wordt “ja” gezegd op een plaatsing/matching bij kandidaten, mits dat er voldoende opvolging en ondersteuning geboden wordt ten aanzien van de risicofactoren die vastgesteld werden.

- Voorstel om één website te hebben met uitleg over de verschillende procedures (beheerd door Agentschap Opgroeien);
- met daarbij een duidelijke uitleg over het subsidiariteitsbeginsel: van minder naar meer ingrijpende tussenkomsten (juridisch) op het leven van een kind;
- de praktisch/emotioneel/psychologische beleving voor het kind bij de verschillende vormen van tussenkomsten duiden;
- de voorwaarden om een traject te starten (model 2);
- benoemen waarover kandidaten steeds open en eerlijk moeten communiceren en waarom dit zo is. Over: een zwangerschap, aankomende verbouwing, fertiliteitstraject, nieuwe job, ... Over alles wat een invloed heeft op het traject van de kandidaten. Bewustzijn creëren;
- uitleg over de procedure (verschillen en gelijkenissen);
- al 'teasen' naar de specifieke modules;
- uitleg over de minimale verwachtingen per deelvorm;
- aantal kinderen dat nood heeft aan een gezin (cijfers wat betreft pleegzorg en adoptie in de realiteit tonen);
- weergeven van de profielen van kinderen waarvoor er een gezin gezocht wordt.
 - We vermelden de niet-gekende volwassenen binnen bestandspleegzorg, zodat alle kandidaten voor meerouderschap dit weten en hiervoor zouden kunnen kiezen. Het valt verder niet onder de scope van het voortraject.

3. Voorbereiding (gedeeld)

Doel: informeren, reflecteren en oriënteren

Verplicht (vrijblijvend voor speelgezinnen). Regionaal. Over pleegzorg en over adoptie. Maximaal drie momenten: Gratis aanbieden. Frequentie valt nog te bepalen.

In de vorm van een interactieve workshop kan je snel in de diepte gaan met de groep (groepsdynamiek). Oriënteren richting onder andere zelfreflectie, draagkracht, Zo doelgericht en praktisch mogelijk werken. Groepen van maximum 20 personen (zinvolle grootte met oog op interactie). Tussendoor opdrachten via een interactief leerplatform (focus op theorie) + terugkoppeling hierover in de groepsmomenten. Wat juist in sessie 1, 2 en 3 wordt opgenomen moet nog worden uitgeklaard. Hieronder wel al een eerste idee van de inhoud.

- Inhoud:
- pleegzorg/adoptiedriehoek;
- loyaliteiten van het kind;
- opvoedingsvaardigheden, waarden en normen;
- hechting & trauma (sensitief opvoeden) + cultuursensitief opvoeden;
- rouw & verlies: ouders, ongewenste biologische kinderloosheid, niet biologisch verwant zijn;
- realiteit van de zware kindprofielen¹³ bij interlandelijke adoptie aan bod brengen;
- draagkracht/reflecterend vermogen van de kandidaten;
- binnen het kader van meerouderschap en openheid: plek en belang van de ouders én brede context van het kind;
- Pleegzorg: realiteit binnenbrengen: ouders komen vaak zelf uit moeilijke socio-economische omstandigheden, verwaarlozing, armoede, psychologische problematiek,

¹³ Realiteit van de achtergrond van de kinderen die tegenwoordig voor interlandelijke adoptie in aanmerking komen: het gaat zeer vaak om kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften (multipel trauma, gedragsproblematiek, siblinggroepen, hogere leeftijden, ...)

Realistisch beeld creëren van het traject op het vlak van samenwerking en contacten met de ouders;

- Plek van de reeds aanwezige kinderen in het gezin: het effect van het traject op de kinderen én het belang van de mening van de kinderen over het traject van hun ouders, ...;
- Opnieuw benoemen waarover kandidaten steeds open en eerlijk moeten communiceren en waarom dit zo is. Over: een zwangerschap, aankomende verbouwing, fertiliteitstraject, nieuwe job, ... Over alles wat een invloed heeft op het traject van de kandidaten. Bewustzijn creëren. (+ ook in de persoonlijke ruimte van de kandidaten in het opvolgsysteem);
- Verplichte opdrachten op het leerplatform (filmpjes, vragenlijsten, opdrachten, ...) tussendoor geven.

Speelgezinnen hebben ook baat bij deze voorbereiding omdat dit soort zorg in de praktijk vaak evolueert naar ondersteunende pleegzorg. We benoemen dat het Agentschap dit verder opneemt.

Het leerplatform kan deel uitmaken van een groter algemeen opvolgsysteem voor het opvolgen van kandidaten doorheen hun procedure. Het systeem is gedeeld tussen alle betrokken diensten. Hierdoor kunnen kandidaten en hun groeiproces integraal opgevolgd worden doorheen hun procedures. Het is cliëntgericht omdat ze niet talloze keren hetzelfde verhaal moeten vertellen, zelf bepaalde gegevens kunnen corrigeren/aanpassen (contactgegevens, ...).

De info uit dit opvolgsysteem kan in latere fases (screening, matching en zorg en begeleiding na plaatsing) gebruikt worden. Zo kan het huiswerk bvb gedeeld worden met de screeningsmedewerkers in functie van de gesprekken en om het proces en de evolutie van de kandidaten mee op te volgen.

Op vraag van de kandidaten, kunnen zij in contact gebracht worden met een ervaren pleeg- en/of adoptiegezin. We wensen de ervaren pleeg- en/of adoptiegezinnen die hieraan wensen mee te werken, hier ook voor te vergoeden.

4. Panel¹⁴ (gedeeld)

Verplicht. Provinciaal. Leden van de adoptiedriehoek/pleegdriehoek samenbrengen. 4x per jaar.

Gezamenlijk panel met beide driehoeken, met ervaringsdeskundigen. Vanaf het moment van inschrijving voor de 'voorbereiding' kunnen kandidaten deelnemen aan een panel, afhankelijk van het moment waarop deze zijn ingepland. Op dit vlak moet de chronologie niet strikt aangehouden worden, de 'voorbereiding' moet niet afgerond zijn.

¹⁴ Concreet: info- en uitwisselingsmomenten waarin kandidaten ervaringen kunnen uitwisselen met ervaringsdeskundigen.

Na het panel en het volledig doorlopen van de 'voorbereiding' maken de kandidaten hun gemotiveerde keuze voor een vorm van adoptie of pleegzorg. Als ze nog twijfelen tussen pleegzorg en adoptie wordt hierop ingegaan tijdens de volgende stap.

Op vraag van de kandidaten, kunnen zij in contact gebracht worden met een ervaren pleeg- en/of adoptiegezin. We wensen de ervaren pleeg- en/of adoptiegezinnen die hieraan wensen mee te werken, hier ook voor te vergoeden.

5. Oriëntatiegesprek (gedeeld)

Een oriëntatiegesprek wordt vrijblijvend aangeboden voor kandidaten die twijfelen.

Het is de bedoeling dat het voortraject zodanig georganiseerd is dat men zichzelf kan oriënteren. Indien dit toch niet lukt kan men een oriëntatiegesprek aanvragen. We willen dat dit gesprek in een eerste fase – en mits voldoende personeel en middelen – gezamenlijk gevoerd wordt door een collega adoptie en een collega pleegzorg. Naar de toekomst toe, wensen we te evolueren naar een systeem waarbij zowel adoptie- als pleegzorgcollega's voldoende kennis hebben over beide sectoren om het oriëntatiegesprek te voeren.

6. Verdiepende voorbereidings sessies (apart)

Daarnaast kunnen er binnen adoptie en pleegzorg aparte verdiepende sessies (in groep of individueel) georganiseerd worden over bepaalde thema's, herkomstlanden of pleegzorgvormen. Zo kan er bij de adoptiedienst minstens een verdiepend gesprek zijn over verwachtingen, profiel/landenvoorkeur, grenzen,... Bij de pleegzorgdienst kan een verdiepend gesprek plaats vinden over crisispleegzorg, pleegzorg van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen,... Dit gesprek is nodig om te beslissen wanneer kandidaten hun respectievelijke procedure verder kunnen zetten. Het is interessant om te onderzoeken in hoeverre het leerplatform hiervoor gebruikt kan worden.

De inhoud hiervan zal pas duidelijk zijn als de inhoud van de voorbereiding bekend is. Deze wordt geconcretiseerd in een latere fase. Pas dan kan er bepaald worden in welke mate er zaken verplicht gevolgd moeten worden in de verdiepende infosessies.

B. Screenen op geschiktheid

- Het is de bedoeling om het algemeen screeningsproces gelijklopend te maken. De screening voor adoptie en pleegzorg blijft wel op zichzelf bestaan.
- **De screening start op het moment dat het nodig en mogelijk is.** Bvb: het moment van screening opschuiven voor adoptie in overeenstemming met de huidige wachtlijst. Vermijden dat er te lang op voorhand gescreend wordt door het toepassen van een flexibele wachtlijst in functie van de noden. Zo vermijden we de nood aan een nieuwe screening na 4-5 jaar. Tijdens de wachtperiode is er extra tijd voor (onder andere) verdiepende voorbereiding.
- **We kiezen voor screening op maat:** gericht screenen voor de specifieke profielen waarvoor men aanvankelijk kiest. Voor bepaalde leeftijd, 1 kind versus 2 of 3 kinderen, wel of geen medische problematiek, ... En daarbij de kandidaten laten benoemen welke problematieken bij kinderen ze absoluut niet zien zitten.
- Tijdens de screening komen er lacunes van kennis bij de kandidaten aan de oppervlakte. Indien wenselijk, worden de kandidaten sterk aangeraden/aanbevolen om in contact te treden met een ervaren pleeg- en/of adoptiegezin. Indien hier niet op wordt ingegaan, zal

met de kandidaten in gesprek worden gegaan over de reden hiervan. Bij adoptie kan er een positief advies gegeven worden met de bemerking dat kandidaten nog extra voorbereiding (bvb trauma/hechting) dienen te volgen. Bij pleegzorg kan er tijdens de screening mogelijk nog specifieke inhoud uit de voorbereiding aan bod komen.

- **Gelijkwaardig screeningsproces.** De screeningscriteria dienen grotendeels gelijklopend te zijn. Als iemand een negatief oordeel krijgt voor de geschiktheid voor adoptie of pleegzorg dan kan het eerste verslag gedeeld worden met de dienst waar men om een herscreening vraagt. In geval van een negatief oordeel door de ene dienst, worden de niet-geschikte kandidaten niet automatisch uitgesloten door de andere dienst. Dit dient geval per geval bekeken te worden. Het is mogelijk dat kandidaten die niet geschikt zijn voor adoptie, wel geschikt blijken voor een bepaalde vorm van pleegzorg.
 - Het is bovendien interessant dat er bij een overstap (pleegzorg-adoptie of adoptie-pleegzorg) niet volledig opnieuw moet gescreend worden. Het beperkt zich dan tot het bevragen van wat er is veranderd sinds de vorige screening en het specifiek bevragen van zaken (adoptiespecifiek/pleegzorgspecifiek) die niet in het eerste verslag staan.
- Kandidaten kunnen bij **overstap** wel een (weliswaar kortere) adoptiesensitieve of pleegzorgsensitieve screening volgen (ook op maat). Naargelang waarvoor de eerste screening al gebeurde. Dit veronderstelt een warme en vlotte informatie-overdracht van screeningsgegevens tussen adoptie en pleegzorg (en binnen de sector adoptie op zich). We willen hierbij opletten dat mensen niet gaan “shoppen”. ‘Korter’ betekent in deze context dat de kandidaten niet opnieuw alle vragen/interviews moeten doorlopen, maar dat er verder kan gewerkt worden op reeds bekomen informatie.
- De **thema's/onderwerpen** die bevestigd worden zijn gekend. Zie ‘voorbereiding’. De screeners gaan in op de antwoorden/info uit het leerplatform.
 - Bvb één van de belangrijke thema's: hoe kijken kandidaten naar de samenwerking en contacten met de ouders? Binnen pleegzorg is het heel belangrijk om de problematieken bij ouders ook te benoemen en hier een realistisch beeld van te scheppen.

Organisatie van de screening

- **Methodieken.** Er zijn verschillende methodieken uitgewerkt en gehanteerd binnen de twee sectoren: genogram, levenslijn, ecogram, duplo-methode, betrekken van ervaren pleegzorgers, balans met krachten en aandachtspunten, semi-gestructureerd interview, screeningsinterview voor pleegzorg (wat is dit?), tussendoor een **bezoek aan ervaren pleeg/adoptiegezin** brengen,... Bij de screeningsgesprekken worden alle bewoners (eigen kinderen, bredere familie,...) onder hetzelfde dak actief betrokken. Er kan gekozen worden uit de veelvoud aan methodieken. De manier waarop het gebeurt kan zeer verschillend ingevuld worden. Dit dient later uitgeklaard te worden.
- **Aantal screeners per gesprek:** de uitwerking is vrij. Het is vooral belangrijk dat de info tussen de screeners voldoende gedeeld wordt.
- **Link voorbereiding en screening:** creëren van link door de directe uitwisseling van info en opvolging die mogelijk is door middel van het gedeelde opvolgsysteem van kandidaten voor meerouderschap.
- **Teambespreking:** verder is het ook belangrijk dat de verslagen nagekeken worden door neutrale lezers (collega's die niet deelnamen aan de screeningsgesprekken) uit het team en dat het gezamenlijk besproken wordt in het team.
- **Profiel screeners:** maatschappelijk assistent, psycholoog, ...
- **Aantal gesprekken:** ook hier is de uitwerking vrij in functie van de finaliteit. Bvb: soms een extra gesprek met een kennis/vriend wanneer het gaat om een alleenstaande.
 - **Vraag vanuit subgroep matching:** dat de adoptiediensten die instaan voor de matching betrokken worden bij de screening. Als we kijken naar goede praktijken

merken we dat bij pleegzorg en bij de adoptieprocedures in Wallonië een medewerker van de matchingsdienst deel uitmaakt van de screening. Het is ook nuttig om een goed traject rond de afbakening kindprofiel te kunnen organiseren.

- **Locatie:** dienst (2 locaties adoptie en verschillende locaties pleegzorg per provincie), thuis bij kandidaten. **Idee:** lokalen ter beschikking stellen voor elke werking zodat het toegankelijker is voor kandidaten (meer keuze). Belangrijk om in het achterhoofd te houden: alle extra reistijd voor medewerkers kan niet gebruikt worden om gesprekken te doen. Nog uit te klaren hoe dit verder (functioneel) kan worden vormgegeven.
- **Rapportage:** open verslag met de mogelijkheid tot aanvullen door kandidaten. Dit zorgt voor vertrouwen en een organischer proces. **Idee:** om bij de conclusie te benoemen dat iemand geschikt is voor adoptie van een kind én voor een welbepaalde vorm van pleegzorg. Hiervoor is het belangrijk dat kandidaten geen schrik hebben dat zo'n open keuze hun kansen op 1 van beide vormen zou bedreigen.
- Naar het voorbeeld van pleegzorg, onderzoeken we of de screening bij adoptie ook kan uitmonden in een **afgebakend kindprofiel** van de kandidaten.

C. Matching

- Op vlak van matching kijken we zo veel mogelijk naar het gemeenschappelijke tussen de werking bij adoptie en bij pleegzorg. We wensen **zo gemeenschappelijk mogelijke criteria** in beide sectoren toe te passen. Pleegzorg- en adoptiediensten hanteren dezelfde **aandachtspunten** bij matching zoals leeftijd en gezondheid van de kandidaten. Pleegzorg- en adoptiediensten hanteren elk wettelijk bepaalde exclusiecriteria¹⁵. Bij pleegzorg worden daarnaast toetsingscriteria gehanteerd. Het gaat om de factoren, behoeften en wensen van zowel het kind als de kandidaat-ouders waarmee een matcher rekening houdt bij matching¹⁶. Zie ook het handboek methodisch matchen (punt 5, c). Het is belangrijk om deze criteria interprovinciaal (tussen de pleegzorgdiensten onderling) en tussen adoptie en pleegzorg op elkaar af te stemmen, eventueel via bijkomend overleg.
- We kunnen doorheen de voorbereiding op een matching, gebruik maken van **dezelfde methodieken** in het begeleidingstraject voor adoptie en pleegzorg: genogram, duplo, betrekken ervaren adoptie- en pleegzorgers, balans met krachten en aandachtspunten, semi-gestructureerd interview versus meer 'open' interview,...
- Naar het voorbeeld van pleegzorg, wensen de adoptiediensten meer **continuïteit in het begeleidingstraject** na te streven. Zo zou er meer overlap moeten zijn tussen de medewerkers die zich met de screening bezighouden en de medewerkers die de kandidaten begeleiden bij de adoptiedienst. Het is van belang dat de adoptiediensten de kandidaten goed kennen op het moment van matching met de bedoeling die matching zo goed mogelijk te kunnen maken.
- Matching gebeurt door een **multidisciplinair team** (maatschappelijk assistent, psycholoog, ...) en in een open dialoog met de betrokkenen. Een collega binnen de ene dienst (bv. pleegzorg) kan deelnemen aan een matching door de andere dienst (bv. adoptie) in het geval de ene dienst de kandidaten reeds langere tijd kent omwille van een eerdere plaatsing.
- We organiseren in de matchingsfase **uitwisseling met pleeg- en/of adoptiegezinnen**, die vanuit hun ervaringsdeskundigheid de concrete vragen van kandidaten kunnen beantwoorden. Dit komt ook al aan bod bij panel en bij de screening, maar in deze fase werden kandidaten reeds gematcht met een specifiek kind.

¹⁵ Dit gaat om zaken als minimumleeftijd, voldoende woonruimte en blanco uittreksel uit het strafregister.

¹⁶ Dit gaat om zaken als regio (in functie van bezoeken), aantal kinderen die men wil/kan opvangen, de leeftijd van de kinderen, pleegzorgvorm, bepaalde problematieken bij ouders die kandidaten NIET zien zitten, idem wat de kinderen betreft, bepaalde eigenheden van het kandidaat-gezin bv. bereidheid tot investeren in therapie, halal koken, ...

- **Matchingsverslagen** kunnen vlot worden uitgewisseld tussen al de verschillende diensten via het gedeeld opvolgsysteem. Zo kan er steeds naar eerdere matches gekeken worden in functie van een volgende matching.
- In geval van twijfel bij matching omwille van meervoudige special needs/complexere zorgnoden, bestaat er de mogelijkheid om een **beroep te doen op (externe) experts** zoals een pediater, traumapsycholoog, kinderrechtenexpert,...
- Na de definitieve matching volgt er, indien mogelijk, een **wentraject op maat**.

5. ACHTERGROND BIJ DE BELEIDSVOORSTELLEN

Wat zijn de kerndoelstellingen?

De kerndoelstelling is om zoveel mogelijk kinderen een passende thuissituatie te bieden. We streven naar een geïntegreerd voortraject voor kandidaten die openstaan voor meerouderschap met uitwisseling en samenwerking tussen de sectoren pleegzorg en adoptie.

- Bestaande expertises en goede praktijken worden maximaal uitgewisseld. Kandidaten voor pleegzorg en adoptie worden geïnformeerd, voorbereid en gescreend in functie van een optimale matching, zodat ze zo goed mogelijk kunnen zorgen voor een kind dat niet van hen is;
- Risico's van gelijklopende trajecten worden vermeden;
- Er kan flexibel gekeken worden naar een overstap van de ene naar de andere vorm van meerouderschap;
- Als er voor een kind bij één deelwerking geen kandidaten gevonden worden voor een (dringende) plaatsing, kijken we naar een andere deelwerking; andere provincies pleegzorg en de diensten binnenlandse en interlandelijke adoptie;
- Eén voortraject onder hetzelfde dak (Agentschap Opgroeien) en een optimale uitwisseling over dossiers (info uit voorbereiding, verslagen screening, ...) tussen alle diensten. Bvb: gezinnen waarbij de plaatsing moeilijk loopt, maar die opnieuw kiezen voor een plaatsing, kunnen effectief opgevolgd worden;
- Met een blijvende focus op **openheid** tussen ouders, pleegzorgers, adoptieouders, kind en de ruimere context.

a) Voor wie is dit aanbevolen aanbod bedoeld? Specificeer zo concreet als mogelijk.

Voor kandidaten voor adoptie, pleegzorg en andere vormen van meerouderschap voor een niet-gekend kind

b) Licht de relevantie en de achtergrond toe. Welke (wetenschappelijke) literatuur en/of meningen van ervaringsdeskundigen steunen het belang van dit aanbod?

De adoptiediensten geven aan dat er beperkingen zijn aan de manier waarop het adoptielandschap op dit moment georganiseerd is. Adoptie in Vlaanderen is geëvolueerd van 'weinig regelgeving – marktmodel/aanbodsgestuurd – adoptieproces', tot een 'gereguleerd adoptieproces – een sequentieel proces'. Een gescheiden (versnipperde) werking bij de diensten doorheen de stappen in de adoptieprocedure.

De evolutie bij pleegzorg: de laatste 30 jaar is er steeds meer aandacht voor screening en voorbereiding van kandidaat-pleegzorgers, en is er sinds het decreet van 2014 meer afstemming tussen de provinciale diensten wat betreft dit voorbereidings- en screeningsproces.

Literatuur

- Evaluatierapport van het Decreet Pleegzorg 2017 door Jongerenwelzijn;
- Handboek Methodisch Matchen, <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Handboek-Methodisch-Matchen.pdf>;
- Vragenlijst Beoordeling Pleegzorgsituaties;
- Bestaande goede praktijken in Wallonië (betrokkenheid in procedure) <http://www.adoptions.be/index.php?id=6213>;
- De Maeyer, S., Vanderfaeillie, J., & Stroobants, T. (2012). Op zoek naar die pleegouders voor dat pleegkind ... matching toegelicht. In J. Vanderfaeillie, F. Van Holen, & F. Vanschoonlandt (eds.). Op weg met pleegzorg. Kansen en risico's (pp. 265-279). Leuven: Acco;
- Wilkinson J & Bowyer S. (2017). The impacts of abuse and neglect on children; and comparison of different placement options: Evidence Review (open access). Dartington: Research in Practice;
- Vinke, A. (2007). Bewegingen in het adoptieveld. Kinder- en Jeugdpsychotherapie, 34 (1) 5-20;
- Vinke, A. (2011). Adoptie-alerte hulpverlening: achtergrond en theorie. GZ Psychologie 6, 18-25;
- Vinke, A. (2012). Adoptie-alerte hulpverlening: praktijk en casuïstiek. GZ Psychologie 1, 10-17;
- Palacios, J., Adroher, S., Brodzinsky, D. M., Grotevant, H. D., Johnson, D. E., Juffer, F., Martinez-Mora, L., Muhamedrahimov, F. J., Selwyn, J. and Tarren-Sweeney, M. (2019). Adoption in the service of child protection: An international interdisciplinary perspective. Psychology, Public Policy, and Law, 25(2), 57-72;
- Tang, E., Vliegen, N., (2013). Validatie van de toetsingscriteria en het semi-gestructureerde interview van de Diensten voor Maatschappelijk Onderzoek.

c) Een impactanalyse

Algemeen

Specificiteit van adoptie: wat is het risico als je er één (meer verbonden) traject van maakt? Mogelijkheid opteren om toch voor meer vermenging/verbondenheid bij het traject te gaan omdat de risico's van vroeger (zie vorig punt) er nu niet meer zijn?

Het detecteren van belangrijke info zoals zwangerschap, aankomende verbouwing, ... valt in dit beleidsvoorstel op een later moment dan dat dit nu het geval is. Dit kan mogelijks zorgen voor te grote groepen in de voorbereiding.

Risico bij het organiseren van de voorbereiding: bij een grote instroom kan dit leiden tot een wachtlijst. Het mag het proces niet vertragen, waardoor er bij kandidaten wachtmoedigheid kan ontstaan.

Er is een belangrijk verschil in snelheden bij de verwerking van adoptiedossiers binnen de familierechtbanken van Vlaanderen. Er zijn grote regionale verschillen, waardoor wachttijden in gelijkaardige dossiers sterk kunnen uiteenlopen. We benoemen dit hier in functie van de vlotte informatiedoorstroom (uitwisseling) tussen screeningsdiensten en matchingsdiensten met het oog op het geïntegreerde traject.

Omtrent het aanbieden van een veelvoud aan locaties voor screening, komt er een bezorgdheid vanuit de screeningsdienst voor adoptie: zoals het nu georganiseerd is (locatie in Gent met personeel daar) is het niet mogelijk om het personeel over heel Vlaanderen huisbezoeken te laten doen. Het zou zeer veel tijdsverlies betekenen op vlak van verplaatsingen doorheen Vlaanderen.

Vraag vanuit de sector adoptie: voldoende kijken naar de impact van de beleidswijzigingen op de diensten.

Impact op de regelgeving

- Adoptie: mensen met strafblad met 'niet-verzoenbare' feiten mogen geen traject opstarten (analoog aan decreetsbepaling bij pleegzorg);
- Adoptie: gratis aanbieden van info-vorming-screening voor adoptie vereist veranderingen aan de regelgeving;
- Adoptie en pleegzorg: er moet uitwisseling van de (screenings- en matchings)info over de kandidaten mogelijk zijn. Daarvoor moet de regelgeving aangepast worden naar een **gedeeld beroepsgeheim** voor pleegzorgdiensten en adoptiediensten zodat er meer uitwisseling mogelijk is tussen beide werkingen én binnen de sector adoptie op zich (screening en matching/begeleiding). Dit opent de deur tot ontwikkeling van een gedeeld opvolgsysteem voor kandidaten. Rekening houdend met de privacy regelgeving;
- Verplichte stappen in de voorbereiding regelgevend verankeren;
- Wettelijke verankering van meerouderschap en open adoptie? Zie actieplan Vlaamse Regering¹⁷;
- Adoptie: aanpassen praktijk/regelgeving rond mogelijkheid voor kandidaten adoptie om zaken toe te voegen aan het verslag van maatschappelijk onderzoek (zoals het bij pleegzorg mogelijk is);
- Pleegzorg: de financiering zoals die nu voor pleegzorg georganiseerd is (per module) zal anders moeten worden georganiseerd. Voorbereiding van kandidaten voor meerouderschap wordt een aparte opdracht waarvoor er aparte financiering voorzien moet worden;
- Pleegzorg en adoptie: er is specifieke regelgeving rond de mogelijkheid tot herscreening in een andere provincie. Als de mogelijkheid tot herscreenen uitgebreid wordt tot herscreenen voor meerouderschap dan moet dit mee opgenomen worden in de regelgeving van pleegzorg en adoptie;
- Als kandidaten eerst kiezen voor het traject pleegzorg en na meer dan een jaar nadat ze de voorbereiding volgden beslissen om over te stappen naar het traject adoptie, dan is hun attest van voorbereiding meer dan een jaar oud en dan kunnen ze geen tussenvonnissen meer aanvragen om een geschiktheidsvonnissen te krijgen want dit moet gebeuren met een attest van voorbereiding dat maximaal 1 jaar oud is. Dit is een belangrijk juridisch obstakel bij het makkelijk overstappen tussen beide procedures.

Budgettaire impact

- Om de voorbereiding voor iedereen gratis aan te kunnen bieden;
- Om de algemene infomomenten en voorbereiding te organiseren is er een joint effort nodig, maar ook meer middelen (geld/personeel) om dit te kunnen waarmaken;
- Om voor iedereen de persoonlijke contacten bij de voorbereiding te verzekeren zijn er extra middelen nodig;
- Als elke kandidaat moet kunnen kiezen uit meerdere locaties voor de screening, dan moeten hier werkplekken en personeel voor voorzien worden;

¹⁷ Uit actieplan Vlaamse Regering: er zullen inspanningen nodig zijn op het vlak van het regelgevend kader, de beeldvorming en de communicatie wat betreft meerouderschap. De regelgeving is grotendeels federale materie. Het Agentschap Opgroeien zal onderzoeken wat er kan worden aangeleverd aan het federale niveau en welke decretale aanpassingen er nodig zijn om meerouderschap ingang te doen vinden. Meerouderschap overstijgt het thema adoptie. Het wordt verder opgenomen in het ondernemingsplan van het Agentschap Opgroeien.

- Een uitgewerkt informaticasysteem is nodig zodat er makkelijker informatie kan gedeeld en uitgewisseld worden tussen werking van pleegzorg en adoptie;
- Als er op meerdere locaties gewerkt kan worden voor een traject ter voorbereiding van matching voor adoptie, dan moeten hier werkplekken en personeel voor voorzien worden;
- Indien er geopteerd wordt om medewerkers van de adoptiedienst te betrekken bij het screeningstraject voor adoptie, dienen hier bijkomende personeelsmiddelen voor voorzien te worden;
- Voor de vergoeding van ervaringsdeskundigen (panel, huisbezoeken) en voor het advies van de experts die naar dossiers zullen kijken moeten er financiële middelen voorzien worden.
- Algemeen: meer personeel nodig.

d) Randvoorwaarden.

Het is belangrijk dat alle professionele actoren het belang van het kind vooropstellen in hun werking. Als achterliggende randvoorwaarde.

De diensten dienen elkaar beter te leren kennen. Dit kan door een meer intensieve samenwerking.

Het succes van deze werf is deels (op vlak van adoptie) afhankelijk van de concrete uitwerking en welslagen van de werf 'zorg en begeleiding', dewelke focust op het uitbreiden van de zorg en begeleiding na plaatsing bij de sector adoptie. Een degelijk (en meer uitgebreid) zorg-beleid voor adoptiegezinnen na plaatsing is nodig om belangrijke aspecten van het opzet van deze beleidsvoorstellen over het voortraject, te doen slagen.

Bij het uitwerken van de gezamenlijke voorbereiding; per provincie een groep samenstellen die zich hier mee bezig houdt. Met mensen van Agentschap Opgroeien, adoptie en pleegzorg.

e) Andere relevante thema's, ideeën en kritieken.

Algemeen

- Nood aan duidelijke definiëring van 'het belang van het kind';
- Aandacht voor stuk rond zorg en begeleiding na plaatsing, bij adoptie;
- Belang om vorming en screening zo dicht mogelijk te laten gebeuren bij de eigenlijke plaatsing (matching) van het kind. Soms moeten ze jaren wachten (ook bij pleegzorg), dan wordt bepaalde info opgefrist wanneer er dan toch een plaatsing aankomt. Belang van monitoring van dichtbij (voor beide vormen);
- Idee: praktijk van wisselers introduceren voor de vormingsmedewerkers en screeners. Bijleren zodat de rol afwisselend kan opgenomen worden;
- Kritiek vanuit 'cliëntenperspectief jeugdhulp':
 - de term 'meerouderschap' is niet correct omdat het niet allemaal 'ouders' zijn. Vraag om een andere term te zoeken. Door erkenning te geven aan de zorgouders neem je erkenning weg van de ouders. Voorkeur om enkel intern gebruik te maken van de term meerouderschap;
 - door adoptie te benoemen binnen het 'spectrum' aan hulp en opvang in gezinsverband komt het neer op een jeugdhulpmaatregel, wat het in essentie niet is. Door beide vormen zichtbaar te vermengen creëer je het beeld van 'het hellend vlak richting adoptie'. Risico op een grote negatieve impact van het samenbrengen van beide vormen;

- Voldoende de verschillende perspectieven van alle betrokkenen, waaronder eerste ouders in beschouwing nemen.
- Vraag vanuit perspectief geadopteerden ten aanzien van de praktijk van adoptie: er zijn ernstige vragen omtrent het ontbreken van een **maximumleeftijd voor kandidaten voor adoptie in Vlaanderen**. Het is zo dat dit historisch groeide en uitgewerkt werd door de federale wetgever. Dit thema viel buiten de scope van de beleidsvoorstellen maar het is wel belangrijk om verder op te volgen in overleg met de minister.

Vorbereiding

- Belangrijke bemerking omtrent de voorbereiding: adoptiekinderen gaan vaak al heel vroeg vragen stellen over ouders, waardoor die soms al sneller in beeld komen dan de adoptanten verwacht hadden. Dit beeld moet zeker ook up-to-date zijn en mag meegenomen worden bij info en voorbereiding van kandidaten;
- Wat met volwassenen (met handicap) binnen pleegzorg? Deze mogen niet vergeten worden. Hoe komen we hieraan tegemoet?
- Kritiek vanuit 'perspectief kandidaat-adoptanten en adoptanten':
 - de veelheid aan info aanlevering staat niet zomaar garant voor informatie-opname bij de kandidaten. Herhaling en verdieping zijn noodzakelijk in functie van de individuele trajecten;
 - Dit voorstel mag niet te herleiden zijn tot het duwen in de richting van pleegzorg en het ontraden van adoptie. Risico: de instrinsieke motivatie van kandidaten om te kiezen voor één van de trajecten moet correct zijn.

Screening

- Idee voor de toekomst met betrekking tot het opsplitsen van de screening, specifiek voor adoptie. De situatie zoals ze nu is: kandidaten gaan nog in proces na de screening en evolueren nog op vlak van kindprofiel. Eens ze een geschiktheidsvonniss hebben van de familierechtbank kan niets meer aan het verslag gewijzigd worden omdat dit deel uitmaakt van het vonnis en gaat dit mee naar het land van herkomst. Idee: eerst een basisscreening voor adoptie door de screeningsdienst. Daarna een extra 'screening' bij de adoptiedienst, om het definitieve kindprofiel te bepalen. Dit geeft de kandidaten nog de mogelijkheid om te evolueren;
- Idee tot verbinding: kijken naar de mogelijkheid van een specifieke screening voor de wachtende kandidaten voor binnenlandse en interlandelijke adoptie, indien zij open staan voor crisispleegzorg. Om dit te doen slagen is er voldoende overleg nodig, om af te checken tussen beide sectoren of het een goeie match is. Risico: vaak duurt crisisopvang in de feiten langer dan initieel gepland. Als er na een paar maanden hechting ontstaat kan dit moeilijk worden voor dit gezin. Het is bovendien ook een heel ander profiel en engagement (kunnen loslaten wanneer het kind terugkeert). We willen verder nadenken over dit soort praktische samenwerking, omdat hier potentiële winsten te boeken zijn;
- Andere functie/finaliteit van screening bij adoptie en pleegzorg;
 - Adoptie: het gaat om een 'objectieve' screening, een verslag voor de rechtbank, zonder interpretaties in het verslag. Bij adoptie moeten kandidaten vanaf het begin over extra vaardigheden beschikken omdat er geen groot aanbod is in Vlaanderen aan hulpverlening ten aanzien van adoptieouders en adoptiekinderen. Kandidaten worden daarom gescreend op het hebben van extra vaardigheden om zelfstandig zaken te kunnen herkennen en aanpakken;
 - Pleegzorg: het gaat om een coachende screening, het verslag is een hulpverlenend instrument, met interpretaties mogelijk.

- Kritiek vanuit 'perspectief kandidaat-adoptanten en adoptanten': het is belangrijk dat rechters weten dat het negatief advies van de dienst voor maatschappelijk onderzoek voor adoptie, er niet zomaar ligt. De vraag om adoptiespecifieke opleiding te voorzien voor rechters.

Matching

- Matchingsspel (screeningstool vanuit pleegzorg West-Vlaanderen) ook inzetten als matchingstool? Het dient om kandidaten te laten nadenken over hun profiel;
- Belangrijk om te benoemen: term 'matching' in handboek methodisch matchen gaat een stuk ruimer dan dit bij pleegzorg op dit moment wordt opgevat;
- Bij match en wentraject voor pleegzorg: vooraleer de kandidaten een pleegkind ontmoeten, is er eerst een kennismaking tussen de ouders en het kandidaat-pleeggezin.

f) Wat is de timing (stappenplan) waarin we dit willen verwezenlijken?

2023 willen we de middelen gebruiken om de beleidsvoorstellen concreet te maken. En 2024 voor eerste implementatie.